

Zápis z online zasedání Výboru proti mučení

ze dne 29. října 2020

Místo a čas konání: Úřad vlády, Strakova akademie (Nábřeží Edvarda Beneše 128, Praha 1), místnost 179, od 14:00 hod skrze Webex Meetings v prostoru Zasedání Výboru proti mučení

Přítomni: K. Hlaváčová, J. Kamínek, M. Kaštyl, K. Lach, **P. Ondrášek** (předseda), L. Ouředníčková, T. Palánová, L. Rybová, T. Tylich, O. Vala, J. Vrbický, L. Zamboj,

Omluveni: J. Drápal, L. Janků, L. Marečková, M. Matiaško, M. Řeháček, Ž. Vika, P. Zvolánek

Hosté: I. Günzlová, J. Ruprecht

Sekretariát a Sekce lidských práv ÚV: H. Válková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva), N. Illková (tajemnice Výboru)

Program:

- 1. Zahájení** (P. Ondrášek)
 - 2. Aktuální situace ve věznicích během pandemie COVID-19** (J. Ruprecht)
 - 3. Kontrola plnění úkolů vyplývajících z usnesení Výboru ze dne 19. 5. 2020** (H. Válková)
 - 4. Odpovědi resortů na plnění úkolů plynoucích z vyjádření k doporučením Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT)** (H. Válková)
 - 5. Osoby omezené na svobodě během pandemie COVID-19** (O. Vala)
 - 6. Situace v psychiatrických nemocnicích během pandemie COVID-19** (I. Homolová)
 - 7. Aktualizace Evropských vězeňských pravidel** (N. Illková)
 - 8. Různé**
 - a. Podnět spolku Chamurappi k zákazu návštěv ve věznicích** (H. Válková)
-

1. Zahájení

Pan předseda přivítal členky a členy Výboru proti mučení a zahájil online zasedání.

2. Aktuální situace ve věznicích během pandemie COVID-19

Pan předseda předal slovo panu brig. gen. Mgr. Jiřímu Ruprechtovi, náměstkovi generálního ředitele Vězeňské služby pro bezpečnost a kontrolu, aby Výbor informoval o aktuální situaci ve věznicích.

J. Ruprecht uvedl, že k dnešnímu dni (pozn. čtvrtek 29. října 2020) má Vězeňská služba (VS) potvrzených 19 případů nákazy COVID-19 u vězňů a 3 případy nákazy u obviněných. Kromě dvou případů nákazy, které přibýly z úterý na středu 28. října 2020, jsou nakažené osoby umístěny na COVID oddělení v brněnské vězeňské nemocnici (Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno), jejíž kapacita pro osoby nakažené COVID-19 s lehkým nebo se

středně těžkým průběhem je až 50 lůžek. Pokud jde o zaměstnance VS, je k dnešnímu dni nakažených celkem 246 příslušníků VS prakticky ze všech organizačních jednotek a 150 občanských zaměstnanců. Evidujeme také osoby v karanténě, celkem se jedná o 80 příslušníků VS a 32 občanských zaměstnanců. V porovnání s ostatními státy se počet nakažených vězňů osob v ČR pohybuje na dolní hranici. Je to dáno i tím, že od propuknutí pandemie COVID-19 i v ČR dokázala VS až do srpna 2020 držet počet nakažených na nule, a to také díky opatřením vlády, ministerstva zdravotnictví a dalším restrikcím ze strany VS, např. zrušením či omezením návštěv, zrušením venkovních pracovišť v rámci zaměstnávání u cizích podnikatelských subjektů a zejména rychlou sanací ochrannými prostředky. Vězněné osoby byly vybaveny látkovými rouškami (v počtu 4 ks, bude zvýšeno na 6 ks) a veškerý styk vězňů s příslušníky VS musel probíhat s nasazenými rouškami, nedocházelo k uvolňování opatření jako ve zbytku republiky.

Pokud jde o vězněné osoby nakažené COVID-19, jedná se o osoby, které jsou zaměstnány na venkovních pracovištích, tzn. mimo objekty věznice. Nakažené obviněné osoby byly již do vazby dodány pozitivní.

Pan předseda se zeptal, zda jsou tedy nyní venkovní pracoviště zcela mimo provoz. J. Ruprecht odpověděl, že nejsou. Zůstala obsazována ta venkovní pracoviště, kde jsou vězni zaměstnáváni v potravinářském průmyslu, v odpadovém hospodářství, ve zdravotnictví nebo při výrobě zdravotních pomůcek, zejména respirátorů.

Pan předseda ještě doplnil dotaz na další infekční nemoci kromě COVID-19, neboť v minulosti byl také problém s černým kašlem. J. Ruprecht uvedl, že kromě jednoho případu svrabu (u jedné osoby v jedné věznici) žádné případy černého kašle ani jiné infekční nemoci VS neeviduje.

L. Rybová se zeptala, jaká je kapacita tzv. COVID lůžek a kde se nachází. J. Ruprecht odpověděl, že ve VVaÚpVZD Brno je kapacita 50 a obdobná kapacita se chystá pro Vazební Věznici Praha Pankrác. Nemůžeme nicméně počítat přímo s číslem 50, pokud budeme oddělovat obviněné od odsouzených a ženy od mužů, protože jsou nemocí COVID-19 nakažené i ženy a například u některých obviněných existuje koluzní důvod vazby.

Dále se slova ujala paní zmocněnkyně, která sdělila, že má signály od odsouzených a jejich advokátů, že zdravotní péče není v některých věznicích (konkrétně např. na Mírově) tak dobrá, jak by měla být v souvislosti se situací, v níž se ČR nachází. Jsou všichni odsouzení na Mírově a v dalších věznicích dostatečně zásobeni léky a je jim poskytována dostatečná zdravotní péče? K tomu J. Ruprecht uvedl, že nemá informace o tom, že by na Mírově nebyla zajištěna lékařská péče, pozice lékaře byla nedávno obsazena. Pokud jde o léky ve věznicích, už na jaře přišel pokyn z odboru zdravotní služby, aby se věznice předzásobily léky, které mohou být v potřebnou dobu mírně nedostatkové (médiu například informovala o nedostatku léků v některých lékárnách). Problém s lékaři je v celé vězeňské službě, navíc v některých věznicích byly COVID-19 pozitivní zdravotní sestry a také jeden lékař. VS se snaží výpomocí z jednotlivých regionů pomáhat tam, kde chybí personál, aby byla zdravotní péče zajištěna. Paní zmocněnkyně poděkovala za odpověď a poprosila pro jistotu o kontrolu stavu nemocných ve věznici Mírov, zda jim jsou lékařská péče a léky poskytovány v maximální možné míře.

L. Ouředníčková poděkovala VS za rychlou reakci na umožňování skype hovorů a požádala o podporu využívání těchto komunikačních technologií také pro vstup neziskových organizací do věznic. Příprava na propuštění z velké míry souvisí právě s činností neziskových organizací, proto apeluje na to, aby se tato forma komunikace (v současné době jediná možná) stala standardem, neboť může být využívána i v budoucnosti. J. Ruprecht doplnil, že jedním z aktuálních úkolů VS je právě zajistit, aby neziskové organizace měly možnost kontaktu s vězněnými osobami prostřednictvím videohovoru, a to obzvláště v době omezení či zákazu návštěv. Dále dodal, že vězni mají nově možnost video hovory využívat také v rámci návštěv. Tuto možnost přivítali velmi pozitivně a je o ni mnohem větší zájem než o návštěvy, které probíhají fyzicky v omezeném počtu osob, přes plexisklo a další ochranné prostředky. L. Ouředníčková uvítala, že se videohovory vztahují i na kontakt s rodinou a příbuznými a zdůraznila, že by se mělo jednat o standardní prostředek komunikace, nikoliv o motivační odměnu (umožněnou např. za vzorné chování atd.).

V návaznosti na zlepšování online komunikace paní zmocněnkyně zmínila plánované předložení pozměňovacího návrhu poslance Tomáše Vymazala (Piráti), jehož cílem je obecně rozšířit vězněným osobám možnosti studovat online (nejenom teologickou fakultu z věznice v Ruzyni). Návrh je diskutován s Ministerstvem spravedlnosti (MSP), pan náměstek Ruprecht jej dostane také k vyjádření. Zkušenosti z Norska napovídají, že se jedná o dobrý přístup, který má dobrý vliv také na odsouzené s vysokými tresty odnětí svobody. J. Ruprecht řekl, že je to pro něj informace nová, ale že se může jednat o dobrou cestu, jak se vzdělávat ve vězeňském prostředí.

Pan předseda poděkoval panu náměstkovi J. Ruprechtovi za účast a za odpovědi a vzhledem k tomu, že již k tématu nebyly žádné další dotazy, přešel k dalšímu bodu programu.

3. Kontrola plnění úkolů vyplývajících z usnesení Výboru ze dne 19. května 2020

Paní zmocněnkyně shrnula, že se jedná o reakci na usnesení Výboru ze dne 19. května 2020, kdy Výbor položil otázky a vznesl určité požadavky vůči představitelům trestní justice, ministryni spravedlnosti a generálnímu řediteli vězeňské služby. Odpovědi jsou zpracovány v dokumentu, který členové obdrželi. Pokud jde o žádost Výboru, aby mu VS předávala pravidelné měsíční zprávy o situace ve věznicích během COVID-19, dostali jsme nyní od pana náměstka Ruprechta aktuální informace, ale v odpovědi VS sdělila, že je zahlcena úkoly a navrhuje delší frekvenci zpráv jednou za čtvrt roku. Jde o informace, jak se šíří infekce ve věznicích a jaká byla přijata opatření proti jejímu šíření. Mimo věznice se informace posílají denně, proto by pro VS nemusel být takový problém poslat Výboru k poslednímu dni v daném měsíci tabulku s informacemi bez komentáře.

Pan předseda řekl, že statistiky zasílané za čtvrt roku nejsou tak přínosné jako měsíční, navíc za čtvrt roku může být sledovaná situace diametrálně jiná. Navrhuje, aby hlášení bylo zasíláno jednou měsíčně, VS takové statistiky stejně musí vést, proto jde pouze o to je Výboru zaslat.

Paní zmocněnkyně s ohledem na to, že má kontrolovat Výbor v plnění úkolů, navrhla přijmout následující usnesení: **Výbor proti mučení trvá na požadavku, aby mu generální ředitel Vězeňské služby měsíčně zasílal zprávy o situaci ve věznicích ohledně COVID-19 a dalších infekčních chorobách a opatřeních přijatých za účelem zabránění šíření epidemie.**

Při hlasování bylo přítomno 11 osob s hlasovacím právem.

11 osob hlasovalo pro přijetí usnesení.

Usnesení bylo jednohlasně přijato.

Dále paní zmocněnkyně pokračovala informacemi o plnění dalších úkolů. Potvrdila, že si VS vedla ve zvládnutí situace ohledně COVID-19 ve srovnání s jinými zeměmi velmi dobře. Doufá, že se ve věznicích nebude situace vyvíjet jako v otevřené společnosti, protože v opačném případě má silné pochybnosti o dostačující kapacitě vyhrazených lůžek pro vězně. Zároveň není možné spoléhat na ochotu pomoci od civilních nemocnic. I s ohledem na to by bylo vhodné mít aktuální stavy za každý měsíc. Daný úkol tedy VS splnila a poskytla Výboru podrobné informace o přijatých opatřeních. Další úkol se týkal také VS, Výbor požadoval statistické údaje o počtech podmíněně propouštěných v souvislosti s potřebou uvolnit přeplněné kapacity věznic. VS nemůže ovlivňovat nezávislost rozhodování soudů, může maximálně objektivně zhodnotit chování odsouzeného, který si podává žádost o podmíněné propuštění, s výjimkou ustanovení § 88 odst. 2 trestního zákoníku, kdy u méně závažných trestných činů může sama VS (ředitel věznice) dát příslušnému soudu návrh na podmíněné propuštění a soud může tento návrh odmítnout pouze s řádným zdůvodněním. VS tabulky Výboru zaslala, potvrzuje, že eviduje jednotlivé návrhy, že o počtech návrhů vytvoří zprávu do konce roku zprávu. Někdy v lednu bychom mohli mít úplné statistiky, zatím od dubna do září 2020 bylo podáno celkem 195 návrhů na podmíněné propuštění dle ustanovení § 88 odst. 2 trestního zákoníku, oproti minulým rokům se bude určitě jednat o nárůst.

Tabulky všichni členové dostali. Poslední úkol pro VS se týkal rozšíření možností Skypu a videokonferencí ve věznicích, to jsme dnes slyšeli, že je plněno.

GŘ VS tedy úkoly splnilo, s výjimkou jejich návrhu na čtvrtletní zasílání informací o situaci ve věznicích namísto měsíčního.

Pak jsme žádali ministryni spravedlnosti, aby 1. věnovala pozornost systematické přípravě legislativy v oblasti výkonu vazby a trestu odnětí svobody a předem informovala Výbor o připravovaných novelách těchto předpisů. Novelu nabyly účinnosti 1. 10. 2020, členové si je mohou přečíst v elektronických systémech nebo na stránkách justice (o jaké všechny novely se jedná, viz podkladové materiály). Jednalo se mj. o péči o dítě mladšího jednoho roku, nepřerušovat automaticky výkon trestu z důvodu těhotenství, srážky z odměn odsouzených osob atd. Pokud jde o navrhovanou legislativu, byl předložen pozměňovací návrh, na základě kterého by se mohly ve věznicích zřizovat specializované oddíly, protože zákon o výkonu trestu odnětí svobody to výslovně neřeší. Bylo by to důležité proto, aby například do specializovaných oddílů byli umísťováni odsouzení před tím, než budou po dlouhodobém trestu propuštěni na svobodu.

Dále Výbor požadoval průběžné sledování uplatňování alternativních postupů a sankcí trestní justici v souladu s doporučeními mezinárodních institucí v zájmu snižování přeplněnosti českých věznic. V odpovědi ministryně spravedlnosti upozornila na velkou podporu trestní politiky ve prospěch ukládání peněžitých trestů, sdělila, že díky novele trestních předpisů (účinných od 1. 10. 2020) došlo ke zvýšení hranic škod v trestním zákoníku prakticky na dvojnásobek, tedy došlo k výrazné dekriminálníci, byly rozšířeny možnosti využití institutu dohody o vině a trestu. Pokud jde o připravovanou legislativu, jedná se o již zmíněný pozměňovací návrh, veškeré podrobnosti jsou v podkladových materiálech, které členové obdrželi.

Ministryně spravedlnosti tedy úkoly také splnila. Paní zmocněnkyně svůj příspěvek tímto uzavřela a vybídla členy k připomínkám a diskuzi.

M. Kaštyl sdělil, že by MSp mělo zahájit kroky k tomu, aby do budoucna mohly být starší děti (více než 1 rok) s otci ve věznici, a to s ohledem na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Enache proti Rumunsku. Jinak hrozí porušení zákazu diskriminace. Paní zmocněnkyně uvedla, že diskriminace by měla být vždy posuzována z pohledu dítěte, tedy nejde o to, zda je diskriminována matka nebo otec. Nesmí se zapomínat na nejlepší zájem dítěte. Může se vytvořit prostor k experimentálnímu ověřování (stejně jako tomu bylo u žen s dětmi ve věznicích), ale vazba muže a dítěte je u takto malých dětí jiná než vazba ženy a dítěte. Musí se volit opatrná cesta, zapojit do diskuze i odborníky na dětskou psychologii a psychiatrii, zda v době, kdy jsou přeplněné věznice (z 90 % právě muži), je nejlepší doba na experiment.

O. Vala se do diskuze připojil s tím, že všichni jsme v této debatě na začátku. Jako startovací rovina vidí to, že kapacity by existovat měly, je však otázkou, kdo do nich bude vybrán, resp. co bude v nejlepším zájmu dítěte. Nyní není potřeba to dále rozvádět, vždy také bude záležet na vyjádření psychologů, ale v závěru je důležitá otázka, zda dítě bude v kojeneckém ústavu/v ústavní výchově, nebo zda by mohlo být v prostředí s blízkou osobou, se kterou bude mít vztah do konce života a mělo by s ní sdílet co nejvíce času. Stát by k tomu měl vytvořit prostor a rámec a pak záležet na tom, kdo bude vybrán, respektive pak bude zvažován nejlepší zájem dítěte. Paní zmocněnkyně souhlasí s tím, co zaznělo. Začít se vždycky někde musí, ale nyní je doba nešťastná pro začátek. M. Kaštyl sdělil, že souhlasí s panem Valou a že musí být zohledněny individuální podmínky, což nyní u mužů nelze.

L. Ouředníčková se vrátila k vyjádření VS, že v dohledné době se budou chystat změny vnitřních předpisů a dotázala se, zda existuje možnost, aby byl Výbor zapojen do diskuzí o nové podobě takových předpisů. Paní zmocněnkyně reagovala s tím, že je to vhodná připomínka, neboť Výbor je metodický a koncepční a pokud by Výbor byl zapojen do změny vnitřních předpisů hned na začátku, je to mnohem efektivnější, než později kritizovat, co je špatně a co chybí. Vyplývá to ze statutu Výboru a z jeho poslání jako poradního orgánu, proto by se Výbor s tímto požadavkem měl obrátit na MSp. I. Günzlová z MSp uvedla, že čím více členů Výboru proti mučení bude

prostřednictvím MSp sdělovat své nápady a připomínky Vězeňské službě, tím lépe. Vytvoří se řekněme optimální podmínky pro vězněné osoby, za svoji osobu to vidí v pořádku, ale názor ředitele odboru milostí a inspekce a pana náměstka Tejce nezná. Paní zmocněnkyně poděkovala za vyjádření a sdělila, že Výbor bude MSp kontaktovat. Pan předseda souhlasil.

4. Odpovědi resortů na plnění úkolů plynoucích z vyjádření k doporučením Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT)

Paní zmocněnkyně informovala, že došlo ke kontrole plnění úkolů, nicméně odpovědi resortů reflektují problémy, s nimiž se ministerstva nyní potýkají. Ministr vnitra měl za úkol zajistit změnu závazného pokynu policejního prezidenta tak, aby lékařské prohlídky osob v policejní detenci byly prováděné mimo doslech i dohled policisty, pokud lékař výslovně nepožádá o zajištění dohledu. Čili pokud lékař bude mít strach, požádá o zajištění dohledu, pokud o něj nepožádá nebo se nevyjádří, neměl by být policista přítomen ani na dohled ani na doslech. V zabezpečených prostorech (tedy ve věznici) by to tak mělo být vždycky, mimo zabezpečené prostory (nemocnice) by se mělo zhodnotit konkrétní riziko. Odpověď na požadavek CPT byla ze strany MV taková, že interní předpis byl s účinností od 23. dubna 2020 novelizován tak, že u lékařského vyšetření, případně ošetření osoby, prováděného mimo celu zůstane z důvodu zajištění bezpečnosti zdravotnického personálu nejméně jeden policista, který je stejného pohlaví jako vyšetřovaná či ošetřovaná osoba, přítomen na místě v přímém audiovizuálním kontaktu umožňujícím okamžitou reakci na možné ohrožení zdravotnického personálu touto osobou; to neplatí, pokud lékař po poučení podle následující věty výslovně odmítne zajištění bezpečnosti zdravotnického personálu přítomností policie. Interní předpis byl tedy novelizován opačně, než CPT požadoval. V předpise dohled zůstává a není přítomen, pouze pokud to řekne lékař. CPT požadoval bez dohledu a dohled pouze na výslovné přání lékaře. Ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo zdravotnictví požádaly o odklad plnění většiny úkolů do 31. 10. 2020, některé do 31. 1. 2021, odvolávají se na situaci ohledně COVID-19 a také na projednávání návrhu novely o zákoně o zdravotnických službách. Úkoly zatím nebyly splněny. Podrobnosti viz podkladové materiály.

O. Vala poté uvedl, že KVOP také spoléhá na připomínkové řízení zákona o zdravotních službách, aby problém týkající se dozoru u vyšetření vězňů byl řešen zákonem a aby tak nemohlo být doporučení CPT ovlivňováno a překrucováno v podzákonných právních předpisech jednotlivých resortů. Připomínky zatím nejsou vypořádány, ale např. MSp k přítomnosti osob z VS při lékařských vyšetřeních předložilo naprosto opačnou připomínku, než jaký je požadavek CPT. KVOP se ohledně toho bude ještě na MSp obracet, neboť MSp jedná v rozporu se svými přísliby a úkoly. Pokud jde o změnu policejního pokynu, změna se zdá být úsměvná, jde proti doporučení CPT. Nové znění je spíše odrazující a než aby zavádělo pravidlo soukromí s výjimkami, zavádí ne-soukromí až na výjimky. Poté pan Vala požádal paní zmocněnkyni, aby se z titulu svého mandátu jako zmocněnkyně vlády pro lidská práva obrátila na MSp s žádostí o přehodnocení jejich připomínek k návrhu novely zákona o zdravotnických službách. Paní zmocněnkyně souhlasila.

Paní zmocněnkyně navrhla hlasovat o usnesení, **aby resorty respektovaly doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) a aby v rámci svých resortů zajistily jejich naplnění právě v rámci probíhající novelizace zákona o zdravotních službách.**

Při hlasování bylo přítomno 11 osob s hlasovacím právem.

9 osob hlasovalo pro přijetí usnesení.

1 osoba hlasovala proti přijetí usnesení.

1 osoba se zdržela hlasování.

Usnesení nebylo přijato.

5. Osoby omezené na svobodě během pandemie COVID-19

Dále se slova ujal O. Vala z Kanceláře veřejného ochránce práv, aby popsal systematické návštěvy KVOP v zařízeních, ve kterých se nachází lidé omezení na svobodě. Návštěvy proběhly na jaře 2020 během první vlny pandemie COVID-19, nyní může být situace v daných zařízeních podstatně dramatičtější. O. Vala proto představil, jak návštěvy proběhly, co bylo během návštěv zjištěno a jak bude KVOP postupovat dále, když je monitoring v zařízeních aktuálně výrazně ztížen. Prezentace pana Valy k příspěvku je k dispozici v podkladech k zasedání.

O. Vala uvedl, že na jaře po dobu trvání nouzového stavu do kontrolovaných zařízení fyzicky nevstupovali, nebylo to dáno pouze nouzovým stavem, KVOP se necítí jako národní preventivní mechanismus a zároveň nechtěli přispívat ke komunitnímu šíření COVID-19. Od května do června 2020 proběhlo 12 fyzických návštěv zařízení: 2 věznice, 2 zařízení sociálních služeb, 2 zařízení pro cizince, 4 zařízení pro děti a 2 psychiatrické nemocnice. V zařízeních pro děti (jako u všech ostatních zařízení) chyběly praktické informace a metodické pokyny od nadřízených subjektů nebo od zřizovatelů. Minimálně v prvních týdnech epidemie docházelo k plošným zákazům návštěv a různý byl také přístup k dovolenkám dětí, od maximální míry povolení po úplný zákaz. Nedomyšlenost některých opatření vedla k tomu, že zákaz chodit do školy se formálně vztahoval i na děti v zařízeních ústavně ochranné výchovy (např. dětské domovy se školou), kde jsou děti spolu celý den. Se zjištěními se obrátili na příslušné resorty (MŠMT) s požadavkem na nápravu nedostatků pro příště. Ministr školství odpověděl vágně. Ze zařízení sociálních služeb byl navštíven domov pro seniory a domov pro osoby se zdravotním postižením. Nasazení personálu bylo velké, stejně tak jako snaha o pohodu a klid klientů. Zařízení se snažila klientům zprostředkovat kontakt se svými blízkými pomocí moderních technologií. KVOP se však ohradila proti dlouhodobé sociální izolaci, která v zařízeních mnohdy neskončila ani s oficiálním zákazem návštěv. Současné zákazy návštěv a vycházení v domovech pro seniory a v domovech se zvláštním režimem již obsahují dostatečně široké výjimky. Zástupkyně ombudsmana bude v této věci apelovat na poskytovatele sociálních služeb, aby uvažovali o uplatňování výjimek, např. u klientů v terminálním stádiu onemocnění. Ve věznicích se objevily přepážky oddělující návštěvníky a vězněné osoby, došlo obecně k útlumu návštěv kvůli omezení počtu navštěvujících osob. Omezení bylo postupně rozvolňováno, po apelu ombudsmana a jiných organizací byly umožněny i návštěvy dětí (avšak pouze jednoho na jednu návštěvu). KVOP ocenil činnost VS, zejména možnost využívání skype hovorů. Největší zásahy do lidských práv KVOP zaznamenala v zařízeních pro cizince. Lidé v nich byli umístěni na 14 dní za přísných podmínek a to i v situacích, kdy měli negativní test na COVID-19. Cizinci byli v absolutní sociální izolaci, namíchání muži a ženy i různé etnické skupiny, byl problém reagovat na vývoj situace vevnitř. V zařízeních bylo spousta věcí, které s ohledem na novost situace bylo potřeba komentovat, takže KVOP vydalo zprávu a obrátilo se s ní na ministra vnitra s žádostí o zjednání nápravy. Ministr reagoval pozitivně a role KVOP se naplnila. V psychiatrických zařízeních byla situace podobná jako v sociálních službách. V následném dopise byl ministr zdravotnictví zástupkyní ombudsmana upozorněn na potřebu zajištění kapacity pro rychlé testování pacientů a také na to, že v některých zařízeních v rámci detenčního řízení nedocházelo k výsledku pacientů, na což byla upozorněna i ministryně spravedlnosti a podnět předložila na poradě předsedů soudů. Do výjimek také požadovali přidat zástupce a důvěrníky nedobrovolně hospitalizovaných osob, ale tento požadavek zatím nebyl ze strany ministerstva zdravotnictví akceptován. Následně O. Vala shrnul následnou činnost po návštěvách. Poté informoval o aktuální činnosti KVOP v zařízeních s osobami omezenými na svobodě. Monitorovací činnost v zařízeních byla z obav o šíření koronaviru prozatím pozastavena, ale individuální šetření pokračují, stejně jako zjišťování informací od různých subjektů. Pracuje se na systému distančního monitoringu. Pan Vala poděkoval za pozornost a vyzval členy Výboru k dotazům.

M. Kaštyl se zeptal, zda v zařízeních pro cizince byl omezen přístup tlumočnickům / osobám poskytujícím právní poradenství cizincům po dobu (karanténního) pobytu v zařízení. O. Vala odpověděl, že klienti zařízení v něm byli hermeticky uzavřeni, stále se navíc vede debata, na základě jakého právního ustanovení v zařízení vůbec byli, protože oficiálně měli být později vzati

do karantény na základě rozhodnutí krajské hygienické stanice a bylo jim předloženo „rozhodnutí“, které jim nebylo doloženo, pouze jeho shrnutí, proč v zařízení jsou. Nebylo to dokonalé a také jsme na to upozornili.

T. Palánová sdělila, že z reformy psychiatrie psychiatrickým nemocnicím zasílali doporučení o zapojení dobrovolníků/důvěrníků, alternativy pro nápravu času a velmi tento podnět vítají.

K. Lach reagoval na poznámku o detenčních řízeních. V Lize lidských práv mají opakované informace o tom, že detenční řízení jako takové neprobíhá dobře a v souladu se zákonem obecně, nejen v souvislosti s COVID-19. Pokud jde o zrychlené detenční řízení, mají několik zpráv o případech, kdy došlo k ustanovení opatrovníka (advokáta) a přiznání jeho odměny najednou s vydáním rozhodnutí. Nejen že soud nevyslechl dotýčnou hospitalizovanou osobu, ale rozhodl úplně bez ní. V rámci nedobrovolných hospitalizací dochází k zastavení detenčního řízení i tím, že dotýčná hospitalizovaná osoba dá souhlas s hospitalizací, ale víme i o případech, kdy souhlas dala pacientka, která vůbec nemohla být vůbec schopna vědět, s čím souhlasí (nevěděla, kde se nachází, co to je soud a pomalu ani jak se jmenuje). Detenční řízení a pobyt pacientů v psychiatrických zařízeních v rámci nedobrovolné hospitalizace má hodně problémů.

O. Vala reagoval na vyjádření pana Lacha. Uvedl, že případy, o kterých mluvil, vztahoval pouze na specifickou situaci ohledně COVID-19. Nicméně o případech, kdy jsou advokáti ustavováni až ve chvíli, kdy člověk dostane rozhodnutí o hospitalizaci, KVOP ví a v rámci monitoringu osob se zdravotním postižením se snaží dané téma popularizovat a poukázat na něj. Zřejmě bude k tématu probíhat i výzkum ke kvantifikaci dat, aby bylo možné je předložit. Podněty jsou relevantní, protože mechanismus právní ochrany je v prvních dnech neúčinný.

Paní zmocněnkyně sdělila, že si je problému také vědoma a v rámci vládního Výboru pro osoby se zdravotním postižením ustanovila pracovní skupinu, která se bude zabývat právy lidí s mentálním postižením ve všech rovinách. Předsedkyní je paní Camille Latimier, současně šéfka jedné neziskové organizace, která se stará o lidi s mentálním postižením, takže je velmi dobře orientovaná. Na exekutivní úrovni tedy máme pracovní skupinu, která bude velmi akční a posune řešení problémů na úroveň, kam třeba už nedosáhne KVOP, ale mohou si navzájem pomoci a změnit legislativu. Problém je v rovině legislativní i v rovině aplikační praxe. Dále paní zmocněnkyně uvedla, že má dobrou zkušenost s rychlými reakcemi ministerstva vnitra.

L. Rybová uvedla, že také Český helsinský výbor má aktuální případy čistě formálního zastoupení advokátem během detenčního řízení. Vnesla dotaz, kdy ČR předloží zprávu o plnění CRPD (Úmluva o právech osob se zdravotním postižením) a požadavek, aby byla Výboru předložena. List of issues k CRDP měl být již zaslán. Česká republika je v prodlení se zasláním odpovědí na dotazy OSN. Navrhuje, aby si Výbor vyžádal informace nebo zaurgoval, kdy bude zaslána ČR zpráva o plnění CRPD Výboru OSN.

T. Palánová k podnětu paní Rybové připraví na další zasedání prezentaci.

6. Situace v psychiatrických nemocnicích během pandemie COVID-19

Paní I. Homolová, která měla původně příspěvek přednést a poslala ho písemně (viz podklady), se nakonec kvůli problémům s připojením zasedání Výboru neúčastnila. Pan T. Tylich, který je ze stejného spolku jako paní Homolová uvedl, že s příspěvkem souhlasí a doplnil, že během pandemie COVID-19 měli důvěrníci pacientů problémy se vstupem do zařízení za pacienty. Nedělo se tak všude, např. v Praze v Bohnicích problém nebyl, naopak v Brně ano. Navrhl, aby v rámci jednání s novým ministrem zdravotnictví Blatným došlo ke sjednocení přístupu. Dále apeloval na to, aby pacientům během pandemie nebyly odebírány mobilní telefony, neboť je to pro ně jediný způsob, jak komunikovat s rodinou, s přáteli a dalším světem.

T. Palánová reagovala, že co se týká důvěrníků, spojení i návštěv, z MZ šly nemocnicím pokyny. Velmi vítá podnět ze strany patientských organizací pro nového pana ministra, že ne všechny psychiatrické nemocnice se v praxi těchto doporučení drží.

Uvedenému bodu se Výbor bude více věnovat ještě na příštím zasedání.

7. Aktualizace Evropských vězeňských pravidel

N. Illková přednesla příspěvek o poslední aktualizaci Evropských vězeňských pravidel (viz podklady).

O. Vala doplnil, že tématu se věnovala také KVOP v aktualitě na svých webových stránkách [zde](#) a že KVOP chystá překlad tzv. Mandela rules.

Paní zmocněnkyně navrhla, aby s ohledem na některé zásadní změny v EVP byla aktualizaci věnováno celé zasedání nebo aby byl připraven na toto téma seminář, např. ve spolupráci s KVOP. Problematika nesmí zapadnout, je to důležité téma. Nyní by diskuze byla povrchní, nebo příliš dlouhá.

Pan předseda souhlasil a návrh podpořil i s ohledem na technické podmínky současného zasedání, tématu aktualizace EVP se tedy Výbor bude věnovat ještě na některém z dalších zasedání nebo na samostatném semináři.

8. Různé

a. Podnět spolku Chamurappi k zákazu návštěv ve věznicích

H. Válková informovala, že od spolu Chamurappi, konkrétně od Ing. Zdeňka Jemelíka, dostala na vědomí dopis adresovaný generálnímu řediteli VS, kde si stěžuje na to, že není vpouštěn do věznic v souvislosti se zájmem spolku Chamurappi podpořit žádosti o podmíněné propuštění. Nemá tak osobní kontakt s odsouzenými a bez alespoň jednoho osobního kontaktu nemůže poskytnout podporu odsouzenému, který o ni žádá ve smyslu § 333 odst. 2) trestního řádu. Paní zmocněnkyně se na generálního ředitele s tímto podnětem obrátila, odpověděl jí, že v individuálních případech osobní kontakt povolí. Jak je to realizováno za nyní zpřísněných podmínek paní zmocněnkyně neví. Upozorňuje, že spolkům, které chtějí nabídnout záruku v rámci podmíněného propuštění, by měl být osobní kontakt s daným odsouzeným umožněn, pokud zde nebude extrémně krizová situace, která zde však nyní je.

b. Statistiky o přeměnách trestů

L. Ouředníčková se vrátila ke statistikám o ukládání alternativních trestů (viz podklady) a vznesla dotaz, jestli existuje evidence nejen o počtu uložených trestů a opatření, ale i o jejich případné přeměně v trest odnětí svobody.

V rámci statistik MSp tedy navrhuje sledovat vedle údajů o četnosti ukládání jednotlivých trestů i efektivitu jejich výkonu (včetně podmíněného trestu odnětí svobody) - tj. míru přeměny v trest nepodmíněný a zahrnout je do veřejně dostupných dat. Dle dostupných údajů lze ve spolupráci s Probační a mediační službou vysledovat míru přeměn trestů vykonávaných se zapojením PMS (podmíněný trest s dohledem, OPP) nicméně tyto údaje dle jejích zkušeností nelze zjistit u prostého podmíněného trestu odnětí svobody bez dohledu, který je nejčastěji ukládanou sankcí (bohužel ani ze zdrojů IKSP).

Dalším podnětem je zajištění lepší dostupnosti dat k recidivě, např. sledování recidivy propuštěných osob v definovaných časových úsecích - např. 1 rok, 2 roky, 5 let po propuštění (případně tato data vyhodnocovat odděleně pro muže a ženy). Kromě přehledu k recidivě v čase se jako zásadní jeví i sledovat závažnost dalšího spáchaného trestného činu. Úspěchem může být i pokles společenské závažnosti daného činu.

Dalším podnětem je do veřejně dostupných dat VS ČR zahrnout údaje o počtu osob, které absolvují standardizované programy a v ideálním případě též sledovat a prezentovat recidivu těchto osob.

Domnívá se, že existence těchto dat by umožnila lépe vyhodnocovat dopad trestní praxe a umožnila účinné plánování a zacílení potřebných systémových opatření. V případě standardizovaných programů VS ČR a zapojení PMS též získat důkazy o sociálním a ekonomickém dopadu odborné práce s trestanými a vězněnými osobami.

Paní zmocněnkyně odpověděla, že doporučuje neobracet se s dotazem na MSp, protože jejich statistiky jsou poměrně kusé, ale obrátit se na Institut pro kriminologii a sociální prevenci. V rámci statistik, které zpracovávají, mají vždy k dispozici i tyto detailnější statistiky.

I. Günzlová sdělila, že se vytváří oddělení, které bude shromažďovat podněty z jiných odborů o tom, jaká data by měla být sbírána a zpracována a jak má vypadat zadání veřejné zakázky na dodavatelskou firmu, co se týče IT.

L. Ouředníčková tedy vyzvala MSp, aby se sběru uvedených dat věnovalo a učinilo k tomu kroky v rámci stávajícího projektu, který zmínila paní Günzlová.

c. Přijetí zákona o odškodnění osob, které byly sterilizovány v rozporu s právem

L. Zamboj uvedl, že návrh zákona je již přes rok v Poslanecké sněmovně a stále nebyl zařazen jako pevný bod na jednání PS. Navrhuje Výboru, aby požádal předsedu Rady vlády pro lidská práva, aby podpořil pevné zařazení tisku č. 603 na listopadové jednání PS, pokud pro to bude většinový souhlas.

Paní zmocněnkyně reagovala, že na zařazení bodu upozorňuje mnoho neziskových organizací, KVOP i poslanci v ústavněprávním výboru PS. Premiér to ví a podporuje pevné zařazení bodu. Na poslední schůzi poslaneckého klubu před dvěma dny vystoupila a žádala o pevné zařazení tohoto bodu na listopadovou schůzi sněmovny a následující den o tom bude jednat s předsedou poslaneckého klubu ANO. Otázka je, zda vyjde vstříc, ale můžu připojit i apel Výboru. Jednou už návrh zákona byl pevně zařazen na jednání sněmovny, ale situace byla taková, že v předcházející diskuzi byl proplýván čas kritikou vládních opatření. Na projednání musí být prostor.

L. Zamboj poděkoval za informace.

d. Návrhy na nová témata, která by měl Výbor řešit

L. Rybová navrhla na další zasedání zařadit bod - informace GŘVS/MSp o stavu vypracování specifické politiky zacházení se ženami. Tento materiál měl být dle Koncepce vězenství do roku 2019 zpracován, ČHV učinil dotaz na GŘVS na poskytnutí informace, ale bylo odmítnut jej zaslat. Nyní aktuální i v návaznosti na bod 7).

Dále na příští jednání výboru navrhla zařadit projednání informace o plnění úmluvy o právech osob se zdravotním postižením ze strany ČR ve vztahu k reformě psychiatrie, monitoringu práv osob a deinstitutionalizace v oblasti sociálních služeb.

Z textu zápisu vyplývá, že se Výbor bude dále věnovat také těmto tématům:

- COVID-19 ve věznicích
- Plnění úkolů plynoucích z vyjádření k doporučením CPT
- Novelu vězeňských předpisů a součinnost Výboru
- Přítomnost dětí s otci ve věznicích
- Kontakt s pacienty psychiatrických nemocnic během pandemie COVID-19
- Aktualizace Evropských vězeňských pravidel

e. Další zasedání

Pan předseda členy sdělil, že vzhledem k technickým obtížím během současného online zasedání proběhne další zasedání tehdy, až bude možné účastnit se fyzicky. Pravděpodobně tedy v lednu 2021.

Pan předseda všem poděkoval za jednání a zasedání ukončil.